

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 452/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Jany Lašákovej a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Milanom Sedlákom, MBA, LL.M., advokátom, Kukučínova 19, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 806/1994 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 806/1994 v období po právoplatnosti nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 298/07 zo 4. marca 2008 a č. k. I. ÚS 95/08 z 22. mája 2008 **bolo porušené** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd..

2. Sťažovateľkám **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume po **2 500 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľkám trovy konania **895,75 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. júla 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) a Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 806/1994 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľkám finančné zadosťučinenie každej v sume 13 000 eur a náhradu trov konania na účet ich právneho zástupcu.

2. Uznesením č. k. II. ÚS 452/2021-24 zo 14. októbra 2021 ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek v časti, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 806/1994, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu okresného súdu vyplýva, že v napadnutom konaní sa sťažovateľky v procesnej pozícii žalobkýň v 14. až 17. rade domáhajú proti žalovanému mestu Košice zriadenia vecného bremena za finančnú náhradu.

4. Sťažovateľky vo svojej ústavnej sťažnosti uviedli, že namietané porušenie ich práv (bod 1 tohto nálezu) v napadnutom konaní už bolo predmetom rozhodovania ústavného súdu, ktorý nálezom č. k. III. ÚS 298/07 zo 4. marca 2008 konštatoval porušenie práv sťažovateľky [REDAKOVANÉ] a priznal jej finančné zadosťučinenie. Rovnako nálezom č. k. I. ÚS 95/08 z 22. mája 2008 ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľiek [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a priznal im finančné zadosťučinenie.

5. Po právoplatnosti predchádzajúcich nálezov ústavného súdu okresný súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom 7. mája 2009 tak, že zriadil časovo neobmedzené vecné bremeno v prospech žalovaného v 2. rade (mesto Košice), nárok na finančnú náhradu za zriadené vecné bremeno vylúčil na samostatné konanie, v prevyšujúcej časti žalobu vo vzťahu k žalovanému v 2. rade zamietol, žalobu vo vzťahu k žalovanému v 1. rade (Telovýchovná jednota Východoslovenské železiarne Košice) a žalovanému v 3. rade (TJ ŠPORTVÝROBA Košice, s. r. o.) zamietol. Následne na základe podaných odvolaní žalobcov a žalovaného v 2. rade krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 334/2009-500 z 20. októbra 2010 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým v prevyšujúcej časti žalobu proti žalovanému v 2. rade zamietol, a vo výroku, ktorým žalobu zamietol v celom rozsahu vo vzťahu k žalovaným v 1. a 3. rade a zmenil vo výroku o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena v prospech žalovaného v 2. rade mesta Košice k dotknutému pozemku. Žalobcovia podali proti rozsudku krajského súdu z 20. októbra 2010 dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 1 Cdo 186/2013 z 29. marca 2016 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že v časti smerujúcej proti výroku rozsudku krajského súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvej inštancie v jeho zamietajúcich výrokoch potvrdený, dovolanie odmietol a vo zvyšnej časti rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Uznesením z 1. marca 2017 krajský súd vec vrátil okresnému súdu pre účely vykonania dokazovania a následne rozsudkom č. k. 5 Co 388/2017-734 zo 6. marca 2018 zmenil rozsudok vo vzťahu k žalobcom

v 30a, 30b a 30c rade tak, že žalobu zamietol a v ostatnej časti zrušil rozsudok okresného súdu a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Predmetný rozsudok napadli žalobcovia v 30a, 30b a 30c rade dovolaním, ktoré najvyšší súd uznesením č. k. 1 Cdo 145/2018 z 27. februára 2019 odmietol. Na pojednávaní 26. júna 2020 okresný súd opätovne meritórne rozhodol rozsudkom č. k. 15 C 806/1994-899, ktorým žalobu zamietol. Žalobcovia vrátane sťažovateľiek podali proti rozsudku okresného súdu odvolanie a spis bol 29. septembra 2020 predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, o ktorom do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

6. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podali sťažovateľky ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) postup najmä okresného súdu a čiastočne aj krajského súdu v tejto veci sa od času podania žaloby 5. októbra 1994 vyznačuje jednak nečinnosťou, ale aj nesprávnou a neefektívnou činnosťou, ktorej dôsledkom boli a sú nielen zbytočné prietahy v jednotlivých obdobiach konania, ale najmä celková absolútne neprimeraná dĺžka doterajšieho konania vo veci, ktorá nevykazuje až takú právnu a skutkovú zložitnosť, ktorá by bola úmerná trvaniu tohto konania,

b) pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, uvádzajú, že konanie o zriadenie vecného bremena za náhradu možno považovať za úplne bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a posudzovaná vec teda nie je osobitne právne zložitá, zložitou je do istej miery skutkovo. Sťažovateľky sú toho názoru, že neprimeraná dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná nijako ich správaním a že na ich strane nie sú dané také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo k zbytočným prietahom,

c) zo súdneho spisu vyplýva, že „súd“ v posudzovanom konaní vydal síce niekoľko rozhodnutí, ktoré ale boli zrušené, čo signalizuje, že postup súdu nebol efektívny, resp. sústredený,

d) v priebehu napadnutého konania síce dochádzalo aj k prerušovaniu, spájaniu obdobných konaní (súvisiacich s tenisovým areálom „Anička“), či dokonca aj k zmene zákonného sudcu, avšak ústavný súd (II. ÚS 444/2014) aj v tejto súvislosti už konštatoval, že zmeny zákonného sudcu síce spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, ale nezbavujú súd povinností rozhodnúť vo veci v primeranej lehote,

e) medzi najvýraznejšie faktory spôsobujúce prietahy tak patria zdĺhavé postupy súdu pri skúmaní procesného nástupníctva (z dôvodu úmrtia niekoľkých žalobcov v priebehu konania), pomerne komplikované vykonanie znaleckého dokazovania, ktoré ale z dôvodu nie riadnej činnosti súdu časom vždy stratilo platnosť, meritórne rozhodnutia boli zrušené odvolacím či dovolacím súdom. Nesprávnosť postupu súdu možno vnímať aj napríklad v tom, že vytýkal žalobcom vadnosť dedičských rozhodnutí, pričom chcel riešiť otázku určovania ich vlastníctva, či určovania, že spoluvlastnícke podiely žalobcov patria do dedičstva po ich právnom predchodcovi, čo je nezmyselným vzhľadom na predmet konania, keď odstránenie stavby nie je objektívne reálne a ani hospodárne a ani ho žalobcovia nechcú a navyše takýto postup určovania by bol aj nehospodárnym v konaní a nemusel by sa pripustiť. Súd dokonca absurdne konštatoval nedostatok aktívnej vecnej

legitimácie žalobcov, čím vlastne okresný súd po viac ako 25 rokoch konania vôbec neriešil spor, ale zamietol žalobu pre iné dôvody, ktoré tu, v prípade ak rozhodnutie súdu prvej inštancie je vecne správne, boli od počiatku konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľiek

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd k ústavnej sťažnosti po stručnej rekapitulácii priebehu konania uviedol, že v predmetnej veci už ústavný súd rozhodoval o ústavnej sťažnosti strany sporu, a to žalovaného TJ VSŽ Košice, pričom nálezom č. k. I. ÚS 126/09-36 z 10. septembra 2009 rozhodol, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov porušené bolo a priznal mu aj finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania. Ústavný súd v tomto náleze konštatoval, že po skutkovej stránke tento spor možno považovať za zložitejší a v ďalšom priebehu konania sa to ešte viacnásobne potvrdilo. Aj napriek skutkovej zložitosti sporu tento spor trvá neprimerane dlho ako celok. Jednotlivé úkony súdu neboli vždy vykonávané v primeraných lehotách a postup súdu vzhľadom na zrušujúce rozhodnutia odvolacieho a dovolacieho súdu nebol sústredený a efektívny.

III.2. Replika sťažovateľiek:

8. Sťažovateľky možnosť podať repliku nevyužili.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľiek tvorí námietka, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré nie je ani po 27 rokoch od jeho začatia právoplatne skončené, došlo k vzniku zbytočných prietahov takej intenzity, ktoré odôvodňujú vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

12. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) je naplnené až právoplatným rozhodnutím všeobecného súdu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98).

13. V praxi sa vyskytujú aj prietahy, ku ktorým dochádza až po vydaní rozhodnutia, pretože síce už bolo v konaní rozhodnuté, avšak rozhodnutie nebolo sťažovateľovi doručené, resp. nenadobudlo právoplatnosť. Je preto potrebné skúmať aj dĺžku konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, hoci prípadne už mohlo byť vo veci rozhodnuté (rozsudky ESĽP vo veciach Zarembová proti Slovenskej republike z 23. 11. 2010, bod 19, Sirotnák proti Slovenskej republike z 23. 12. 2010, bod 28, Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, bod 18).

14. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „*odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov*“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „*tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím*“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila i v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

16. Z judikatúry ústavného súdu však vyplýva tiež to, že v prípade extrémnych prietáhov (prietahy, ktoré možno počítať v desiatkach rokov) už uvedené faktory strácajú význam, pretože ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, ktorá už predstavuje podstatnú časť ľudského života. Ústavný súd už mnohokrát vyslovil, že „*oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou*“ (pozri nález sp. zn. II. ÚS 17/2019, bod 32 a tam citované rozhodnutia) a že dĺžka konania počítaná v desiatkach rokov je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a už sama osebe je spôsobilým dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva účastníka takého konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 52/01, I. ÚS 582/2015, III. ÚS 169/2017, II. ÚS 17/2019).

17. ESĽP v obdobných prípadoch konštatoval, že vo výnimočných prípadoch môže byť príliš dlhé trvanie súdneho konania považované za zásah do práva na prístup k súdu a neodôvodnená absencia konečného rozhodnutia počas obzvlášť dlhého obdobia môže predstavovať až odmietnutie

spravodlivosti (rozsudok vo veci Vassilios Athanasiou a ďalší proti Grécku z 21. 12. 2010, č. 50973/08, § 52).

18. Ústavný súd mal v danom prípade za úlohu vyhodnotiť postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 806/1994 v období po právoplatnosti predchádzajúcich nálezov (k tomu pozri bod 4), no zároveň bol povinný prihliadnúť aj na celkovú dĺžku konania. Z obsahu ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu a predloženého spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že konanie v uvedenej veci začalo podaním žaloby 5. októbra 1994, v poradí druhé meritórne rozhodnutie bolo okresným súdom prijaté 26. júna 2020, no toto rozhodnutie nie je v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatné a konanie tak nie je ani po viac ako 27 rokoch právoplatne skončené. Predmetnú dĺžku konania je možné považovať už *prima facie* za extrémnu a za absolútne ústavne neakceptovateľnú a neospravedliteľnú (neobhájiteľnú) a sama osebe je dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to bez potreby bližšieho skúmania konkrétneho priebehu konania. Vzhľadom na takúto extrémnu dĺžku konania nepovažoval ústavný súd za potrebné hodnotiť ani tri východiskové kritériá pre posúdenie toho, či v danom prípade došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu. Napokon s uvedeným záverom sa stotožnil aj samotný okresný súd, keď vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že aj napriek skutkovej zložitosti veci tento spor ako celok trvá neprimerane dlho. Na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že v období po právoplatnosti predošlých nálezov ústavného súdu konanie prebiehalo na troch stupňoch sústavy všeobecných súdov, pretože ani táto skutočnosť neospravedlňuje viac ako 13 rokov trvajúce konanie po právoplatnosti predchádzajúcich nálezov ústavného súdu. K ďalšiemu predĺženiu konania prispel samotný okresný súd tým, že jeho rozsudok zo 7. mája 2009 bol v časti zrušený rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 388/2017-734 zo 6. marca 2018 z dôvodu nepreskúmateľnosti a potreby vykonania znaleckého dokazovania a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie po tom, ako najvyšší súd svojím uznesením č. k. 1 Cdo 186/2013 z 29. marca 2016 v časti zrušil predchádzajúci rozsudok krajského súdu z 20. októbra 2010 a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Uvedené svedčí o neefektívnom a nesprávnom postupe okresného súdu, aj keď ústavný súd uznáva, že obdobie (cca 6 rokov), počas ktorého sa vec nachádzala na krajskom súde z dôvodu rozhodovania o podaných odvolaniach a na najvyššom súde z dôvodu rozhodovania o podaných dovolaniach, nemožno priamo pripísať na ťarchu okresného súdu.

19. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj v období po právoplatnosti nálezov ústavného súdu č. k. III. ÚS 298/07 zo 4. marca 2008 a č. k. I. ÚS 95/08 z 22. mája 2008 k vzniku zbytočných prietáhov, a tým k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 tohto nálezu).

20. Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 15 C 806/1994 konal bez zbytočných prietáhov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 207/05 z 10. mája 2006.

21. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

22. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti žiadali priznať finančné zadosťučinenie v sume po 13 000 eur, ktoré odôvodnili dlhotrvajúcou právnou neistotou, v ktorej sa nachádzajú v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho sporu a neefektívneho a nesprávneho postupu okresného a krajského súdu, ktorú už raz konštatoval aj ústavný súd, no napriek tomu ďalších 13 rokov konania neprineslo stav právnej istoty a vyriešenie predmetného sporu. Poukazujú tiež na to, že od roku 1994 sa nevedia domôcť ochrany svojho vlastníckeho práva, do ktorého im žalovaný a jeho predchodcovia zasiahli, čo ich zaťažuje tak po časovej, ako aj finančnej stránke. V dôsledku dlhodobej nečinnosti, resp. neefektívneho postupu okresného súdu, sťažovateľky nadobudli pocit beznádeje a nedôvery v justičný systém, keďže konanie a rozhodovanie súdov presiahlo únosnú mieru a prieči sa princípu spravodlivosti. Dlhotrvajúce prietahy a neschopnosť domôcť sa aspoň drobnej satisfakcie za nesprávny postup štátu vnímajú zvlášť citlivo aj vzhľadom na svoj vysoký vek a pociťujú ich ako neprimerané obťažovanie zo strany všeobecných súdov.

23. Ústavný súd uvádza, že konanie pred ústavným súdom z dôvodu namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov plní nielen preventívnu funkciu, ale tiež funkciu satisfakčnú, resp. kompenzačnú (náhradu nemajetkovej ujmy). V súlade s judikatúrou ústavného súdu je cieľom finančného zadosťučinenia dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

24. Podľa názoru ústavného súdu neskončenie konania právoplatným rozhodnutím za obdobie viac než 27 rokov *de facto* znamená odopretie spravodlivosti, a preto je bez pochybností namieste priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Ústavný súd zohľadnil dĺžku napadnutého konania iba v období po právoplatnosti predchádzajúcich nálezov ústavného súdu v kontexte s celkovou dĺžkou napadnutého konania (viac než 27 rokov) a skutočnosť, že konanie stále nie je právoplatne skončené. Zároveň však pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia prihliadol na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prietahoch. V posudzovanom období po právoplatnosti predošlých nálezov ústavného súdu konanie prebiehalo na troch stupňoch sústavy všeobecných súdov, pričom zodpovednosť okresného súdu za vzniknuté zbytočné prietahy nie je izolovaná, keďže značný podiel zodpovednosti na ich vzniku nesú aj krajský súd a najvyšší súd, ktorých postup však sťažovateľky kvalifikovanou ústavnou sťažnosťou nenamietajú, a preto ho ústavný súd ani nemohol vyhodnotiť. Ústavný súd vzal ďalej do úvahy predmet konania a význam napadnutého konania pre sťažovateľky. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľkám

finančné zadostučinenie každej vo výške 2 500 eur za primerané podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (výrok 3 nálezu).

V.

Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľkám (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v sume 895,75 eur.

27. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľiek ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (181,17 eur) po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 90,59 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľkám vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 746,46 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľkám ako náhradu trov právneho zastúpenia, preto predstavovala sumu 895,75 eur vrátane 20 % DPH.

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu